

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2011/128

Karar Sayısı : 2012/40

Karar Günü : 15.3.2012

R.G. Tarih-Sayı : 26.06.2012-28335

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Diyarbakır 2. İş Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 31.5.2006 günlü, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 21. maddesinin dördüncü fıkrasının, Anayasa'nın 10. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Diyarbakır ilinde bulunan bina inşaatında meydana gelen iş kazası nedeniyle Sosyal Güvenlik Kurumunca hak sahiplerine bağlanan gelir, ödenen geçici iş göremezlik ödeneği ve yapılan hastane masrafları sonucunda ortaya çıkan Kurum zararı için davalılar aleyhine açılan rücuen tazminat davasında, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırılığı iddiasını ciddi bulan Mahkeme, iptal için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

31.5.2006 günlü, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun iptali istenilen fıkrayı da içeren 21. maddesi şöyledir:

'İş Kazası ve Meslek Hastalığı İle Hastalık Bakımından İşverenin ve Üçüncü Kişilerin Sorumluluğu

Madde 21- İş kazası ve meslek hastalığı, işverenin kastı veya sigortalıların sağlığını koruma ve iş güvenliği mevzuatına aykırı bir hareketi sonucu meydana gelmişse, Kurumca sigortalıya veya hak sahiplerine bu Kanun gereğince yapılan veya ileride yapılması gereken ödemeler ile bağlanan gelirin başladığı tarihteki ilk peşin sermaye değeri toplamı, sigortalı veya hak sahiplerinin işverenden isteyebilecekleri tutarlarla sınırlı olmak üzere, Kurumca işverene ödettirilir. İşverenin sorumluluğunun tespitinde kaçınılmazlık ilkesi dikkate alınır.

İş kazasının, 13 üncü maddenin ikinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen sürede işveren tarafından Kuruma bildirilmemesi halinde, bildirim tarihine kadar geçen süre için sigortalıya ödenecek geçici iş göremezlik ödeneği, Kurumca işverenden tahsil edilir.

Çalışma mevzuatında sağlık raporu alınması gerektiği belirtilen işlerde, böyle bir rapora dayanılmaksızın veya eldeki rapora aykırı olarak bünyeye elverişli olmadığı işte çalıştırılan sigortalının, bu işe girmeden önce var olduğu tespit edilen veya bünyeye elverişli

olmadığı işte çalıştırılması sonucu meydana gelen hastalığı nedeniyle, Kurumca sigortalıya ödenen geçici iş göremezlik ödeneği işverene ödettilir.

İş kazası, meslek hastalığı ve hastalık, üçüncü bir kişinin kusuru nedeniyle meydana gelmişse, sigortalıya ve hak sahiplerine yapılan veya ileride yapılması gereken ödemeler ile bağlanan gelirin başladığı tarihteki ilk peşin sermaye değerinin yarısı, zarara sebep olan üçüncü kişilere ve şayet kusuru varsa bunları çalıştıranlara rücu edilir.

İş kazası, meslek hastalığı ve hastalık; kamu görevlileri, er ve erbaşlar ile kamu idareleri tarafından görevlendirilen diğer kişilerin vazifelerinin gereği olarak yaptıkları fiiller sonucu meydana gelmiş ise, bu fiillerden dolayı haklarında kesinleşmiş mahkûmiyet kararı bulunanlar hariç olmak üzere, sigortalı veya hak sahiplerine yapılan ödemeler veya bağlanan gelirler için kurumuna veya ilgililere rücu edilmez. Ayrıca, iş kazası veya meslek hastalığı sonucu ölümlerde, bu Kanun uyarınca hak sahiplerine bağlanacak gelir ve verilecek ödenekler için, iş kazası veya meslek hastalığının meydana gelmesinde kusuru bulunan hak sahiplerine veya iş kazası sonucu ölen kusurlu sigortalının hak sahiplerine, Kurumca rücu edilmez.'

B- Dayanılan ve İlgili Görülen Anayasa Kuralları

Başvuru kararında Anayasa'nın 10. maddesine dayanılmış; 2., 49. ve 60. maddeleri ile ilgili görülmüştür.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca, Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Erdal TERCAN'ın katılımlarıyla 8.12.2011 günü yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralı, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

1- Kuralın Anlam ve Kapsamı

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 21. maddenin dördüncü fıkrasında yer alan 'üçüncü kişi' terimi; kazaya, hastalığa veya meslek hastalığına uğrayan sigortalı ile bunun işvereni dışında kalan tüm kişileri ifade etmektedir. İtiraz konusu kurala göre; üçüncü kişiden talep edilecek rücu tazminatı miktarının üst sınırı, sigortalıya ve hak sahiplerine yapılan veya ileride yapılması gereken ödemeler ile bağlanan gelirin başladığı tarihteki ilk peşin sermaye değerinin yarısıdır. Bu sebeple Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), sigortalı veya hak sahiplerine yaptığı ödemelerin bu miktarı geçen kısmını isteyemez.

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun mülga 26. maddesi ve 5510 sayılı Kanun'un 21. maddesinde, işveren ve üçüncü kişinin sorumluluğu kusur esasına dayandırılmıştır. 506 sayılı Kanun'un uygulamasında SGK tarafından açılan rücu davalarında sigortalı veya hak

sahiplerine yapılan ya da ilerde yapılması gereken ödemeler ile bağlanan gelirin başladığı tarihteki sermaye değeri toplamının işveren ve üçüncü kişilerin *kusur oranlarına* isabet eden miktarının, bu kişilerden istendiği görülmektedir. İş kazası ve meslek hastalığı sebebiyle oluşan zarardan birden ziyade kimsenin sorumlu olması halinde, SGK'nın alacağı, sorumluların kusur oranına göre tevzi ve taksim olunmaktadır.

Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu'nun bu konudaki en eski kararlarında hâkimin *müterafik kusuru* dikkate almakla yükümlü olduğu açıklanmıştır (YİBGK, 31.3.1954 T. E.1953/17 K.1954/10 ve YİBGK, 22.6.1966 T. E.1966/7 K.1966/7 sayılı kararlar). Yeni tarihli Yargıtay içtihatlarında da SGK'nın, sigortalı veya hak sahiplerine bağladığı gelirin ilk peşin sermaye değerinin tazmin sorumlularının kusuruna isabet eden miktarını isteyebileceğine karar verilmiştir (YHGK, 1.7.2009 T. E.2009/10-270 K.2010/14; YHGK, 27.1.2010 T. E.2010/10-10 K.2009/313; Yarg. 10. HD., 3.3.2011 T. E.2009/11974 K.2011/2752).

Sonuç olarak itiraz konusu kurala göre SGK, iş kazası, meslek hastalığı ve hastalığın meydana gelmesinde üçüncü kişinin kusuru bulunması halinde, sigortalıya ve hak sahiplerine yapılan veya ilerde yapılması gereken ödemeler ile bağlanan gelirin başladığı tarihteki ilk peşin sermaye değerinin yarısının üçüncü kişinin kusur oranına isabet eden kısmını talep edebilmektedir.

2- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

Başvuru kararında, 5510 sayılı Kanun'un 21. maddesinin dördüncü fıkrasında iş kazası ve meslek hastalığı sebebiyle açılan rücu davalarında, meydana gelen iş kazası veya meslek hastalığında üçüncü kişinin kusurlu olması hâlinde oluşan zararın yarısı oranında rücu edileceğinin düzenlendiği, böylece üçüncü kişilerden kusuru çok düşük olan ile kusuru çok yüksek olanın aynı miktarda zarardan sorumlu olacağı, bu sebeple düzenlemenin Anayasa'nın 10. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesine göre, ilgisi nedeniyle itiraz konusu kural Anayasa'nın 2., 49. ve 60. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

Anayasa'nın 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyeti'nin " *demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti*" olduğu belirtilmiştir. Anayasa'nın 49. maddesinde " *Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir. Devlet, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alır.*" denilmiş, 60. maddesinde " *Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar.*" hükmüne yer verilmiştir.

Anayasa'nın 2. maddesinde ifadesini bulan sosyal devlet, toplumdaki güçsüzleri güçlüler karşısında koruyarak gerçek eşitliği ve toplum dengesini sağlamakla yükümlü devlettir. İtiraz konusu kural uyarınca, iş kazası, meslek hastalığı veya hastalık üçüncü bir kişinin kusuru nedeniyle meydana gelmişse, SGK tarafından bağlanan gelirin başladığı tarihteki ilk peşin sermaye değerinin yarısı üçüncü kişiden tahsil edilmekte, diğer yarısı ise SGK üzerinde kalmaktadır. Böylece sosyal devlet ilkesine uygun olarak, çoğunlukla SGK'nın sigortalısı olup prim ödeyen, kusurlu davranışı ile iş kazası, meslek hastalığı veya hastalığa neden olan üçüncü kişilerin, çalışma yaşamlarını sürdürebilmeleri ve prim ödemeye devam

etmeleri sağlanarak, ücretli olan bu kişilerin altından kalkamayacakları büyük külfetler altına girmeleri önlenmek istenmiştir.

Sosyal Güvenlik Kurumu, Anayasa'nın 60. maddesinin tüm yurttaşlar yararına Devlete yüklediği sosyal güvenlik hakkını sağlama ödevini, yurttaşlardan bir bölümü yönünden yerine getirmek ve yine Anayasa'nın 49. maddesinin ikinci fıkrasındaki Devlete çalışma hayatı ve çalışanlar yararına yüklenen ödevlerin gereklerinden bir bölümünü gerçekleştirmek üzere kurulmuştur. SGK'nın bu işlevlerini yerine getirebilmesi ve sosyal sigorta yardımlarının yetersiz kalmaması için, 5510 sayılı Kanun'un 81. maddesinde sigortalı ve işveren primleri yönünden Devlet tarafından desteklenmesinin usul ve esaslarına yer verilmiştir.

5510 sayılı Kanun'un 21. maddesinin birinci fıkrasında, meydana gelen iş kazası veya meslek hastalığında işverenden ilk peşin sermaye değeri toplamının işverenin kusuruna isabet eden kısmının talep edileceği düzenlenmişken; itiraz konusu 21. maddesinin dördüncü fıkrasında üçüncü kişiden ilk peşin sermaye değerinin yarısının üçüncü kişinin kusuruna isabet eden kısmının talep edileceği düzenlenmiştir. SGK'nın rücu alacağının hesaplanmasında, emek gelirleri düşük olan ve SGK'ya prim ödeyen üçüncü kişilerin karşılaşacakları sosyal riskler karşısında yoksulluğa düşmemeleri için sorumluluklarının işverene göre daha hafif olarak belirlenmesi ve SGK'nın yapacağı giderlerin bir kısmının Devlet tarafından karşılanması Anayasa'nın yukarıda anılan maddeleriyle uyum içindedir.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kural, Anayasa'nın 2., 49. ve 60. maddelerine aykırı değildir, iptal isteminin reddi gerekir.

İtiraz konusu kuralın Anayasa'nın 10. maddesi ile ilgisi görülmemiştir.

VI- SONUÇ

31.5.2006 günlü, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 21. maddesinin dördüncü fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 15.3.2012 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Başkanvekili
Haşim KILIÇ	Serruh KALELİ	Alparslan ALTAN

Üye	Üye	Üye
Fulya KANTARCIOĞLU	Mehmet ERTEN	Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye

Zehra Ayla PERKTAŞ

Üye

Recep KÖMÜRCÜ

Üye

Burhan ÜSTÜN

Üye

Engin YILDIRIM

Üye

Nuri NECİPOĞLU

Üye

Hicabi DURSUN

Üye

Celal Mümtaz AKINCI

Üye

Erdal TERCAN